

Příklady dobré praxe v práci s romskými komunitami na místní úrovni v kontextu britské politiky sociální koheze

Mgr. Lucie Fremlová

**Žijeme tu společně: Příklady úspěšné praxe v
sociálně vyloučených lokalitách**

Sokolov, 3. - 4. října

Romové ve Velké Británii

První Romové ze střední a východní Evropy přišli do Velké Británie v 90. letech 20. století jako žadatelé o azyl.

Dále od rozšíření Evropské unie v letech 2004 a 2007

- za prací
- rovnými příležitostmi
- kvalitním vzděláním pro své děti
- kvůli rasismu a diskriminaci.

Početné komunity

- v severní Anglii
- Midlands
- Kentu
- severním a východním Londýnu
- Skotsku (Glasgow)
- Walesu (Cardiff)
- Severním Irsku (Belfast)

Není známo, kolik Romů žije ve Spojeném království.

Nejlepší odhad se pohybuje kolem 500 tisíc.

Výzkumná studie romských komunit z nových členských států EU z let 2008-2009, učinila následující zjištění:

- 59 % odešlo za prací, kterou v zemi původu nemohli získat z důvodu diskriminace;
- 22 % odešlo za lepším životem a nesegregovaným vzděláním pro své děti;
- 15 % odešlo kvůli diskriminaci.

97 % prohlásilo, že se jejich život zlepšil od příjezdu do Anglie.

Vstřícný přístup v prostředí školy

- pozitivní postoje ze strany školského personálu
- absence stereotypního vnímání Romů
- jazyk či sociálně-kulturní prostředí nejsou vnímány a priori jako handicap
- rovné příležitosti
- nepřítomnost rasové segregace.

Romské děti chodí ve VB do škol v hlavním vzdělávacím proudu, ačkoli jejich prvním jazykem ve většině případů není angličtina.

Podpůrná vzdělávací služba pro Travellery (Traveller Education Support Service)

Služba pro žáky z etických minorit (Ethnic Minority Achievement Service)

Služby tradičně poskytovány příslušníkům komunit Gypsies a Travellers v hlavním vzdělávacím proudu.

Od konce 90. let poskytuje služby i romským dětem.

Srovnávací studie FRA z roku 2009:

- příklad dobré praxe
- nemá obdoby v žádném ze států EU, kde byla studie provedena (Francie, Itálie, Španělsko a Finsko).

Úspěšnost iniciativ = multisektorový přístup

Spolupráce škol a školských úřadů s dalšími poskytovateli služeb pracujícími s Romy:

- zdravotnictví
- sociální služby pro děti a dospělé
- bytové odbory
- policie atd.

Odrázový můstek, který umožnil dalším poskytovatelům služeb navázat a udržovat pravidelný kontakt s těmito komunitami.

Čím rozsáhlejší spolupráce napříč spektrem různých institucí a organizací, tím úspěšnější výsledná práce.

Každoroční sčítání žáků (the Pupil Level Annual School Census) dává místním úřadům možnost efektivně sbírat etnická data.

V oblastech, kde místní úřady dobře znají velikost místních romských komunit, jsou poskytovány služby, které reflektují potřeby daných komunit.

Příklady dobré praxe

- účast Romů na poskytování služeb a poradenství: pozice asistentů učitele a komunitních pracovníků
- zařazování romské historie, kultury a tradic do osnov hlavního proudu vzdělávacích aktivit
- Gypsy, Roma and Traveller History Month
- večerní škola pro dospělé (Leicester)
- romští dobrovolníci se podílejí na údržbě okolí výměnou za lekce angličtiny a kariérní poradenství (Glasgow)
- walking bus; tzv. chodící autobus, kterým zaměstnanci škol doprovázejí děti do školy (Rotherham)
- snídaňové kluby (Bradford)
- příprava domácích úkolů v době přestávky na oběd
- rozdávání zdravotních a hygienických potřeb
- second-hand obchody organizované ve školách, kde si mohou rodiče pořídit jinak velmi nákladné věci (kočárky...)

Vzdělávání romských dětí v hlavním vzdělávacím proudu

V britském hlavním vzdělávacím proudu studují romské děti

- byly v České republice v minulosti zařazeny do de facto segregovaných či speciálních tříd/škol pro děti s lehkým mentálním postižením
- jejich mateřským jazykem je romština či jeden z východoevropských jazyků
- studují v angličtině.

Podle britského Zákona o speciálních vzdělávacích potřebách a postižení z roku 2001 (Special Educational Needs and Disability Act 2001) se fakt, že angličtina není prvním jazykem dítěte, nepovažuje za speciální vzdělávací potřebu, pouze za jednu z oblastí další podpory žáka ze strany učitele/školy.

<http://www.naldic.org.uk/ITTSEAL2/teaching/Inclusion.cfm>

Žáci a studenti romského původu v hlavním vzdělávacím proudu ve VB se stávají ve vyšší míře úspěšnými a pokračují ve středním, někdy i vysokoškolském vzdělání.

Podle studie Kam směřují romské děti po základní škole? společnosti GAC sociologa Ivana Gabala

- ve vzdělávání nepokračuje až 16 procent romských dětí, které vycházejí z devátých tříd běžných základních škol poblíž sociálně vyloučených lokalit.

České ministerstvo školství stále nenaplnilo průlomový rozsudek Evropského soudu pro lidská práva DH a ostatní versus Česká republika.

Případy českých a slovenských romských dětí ze speciálních či de facto segregovaných škol v ČR a na Slovensku

Ve Velké Británii studují v hlavním vzdělávacím na základních i středních školách.

Cíle pilotní výzkumné studie:

- Analyzovat dopad, který má vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu ve Velké Británii na romské žáky, kteří byli umístěni do speciálních či de facto segregovaných škol v České republice a na Slovensku;
- Prezentovat výhody, popřípadě nevýhody vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu ve Velké Británii;
- Využít zjištění při práci se všemi úrovněmi vlády a samospráv v oblasti vzdělávání v České republice a na Slovensku;
- Identifikovat příklady dobré praxe.

Metodologie

- Od června do srpna 2011
- v osmi lokalitách VB
- skupinové a individuální rozhovory
- 38 slovenskými a 23 českými žáky romského původu
- 28 rodiči
- 25 zaměstnanci, kteří v oblasti vzdělávání pracují s romskými žáky

Hlavní zjištění

- 85 procent všech respondentů bylo umístěno do speciálních či de facto segregovaných škol/školek;
- Ve VB u žádného z respondentů nebyly diagnostikovány speciální vzdělávací potřeby;
- Počet romských dětí s speciálními vzdělávacími potřebami způsobené určitou formou smyslového či tělesného postižení pohyboval mezi 2 – 4 procenty.
- I tito žáci byly pokud možno vzděláváni v hlavním vzdělávacím proudu.

Hlavní zjištění

- z České Lípy, Liberce, Teplic, Lovosic, Chomutova, Jirkova, Prahy, Ustí nad Orlicí, Bruntálu, Ostravy, Vsetína, Zlína, Kroměříže.
- Z východního Slovenska, z Košic a Prešova.
- Dvanáct z 38 slovenských Romů z romských osad (Třebišov, Sabinov, Pavlovce, Višné Rožbachy, Medzev a Košické Olšany).
- Kurzy angličtiny pro cizince ve stejné míře jako jejich čeští a slovenští vrstevníci neromského původu (90 procent);
- nezažili žádné projevy rasismu na britských školách
- učitelé k nim byli laskaví a ochotní se jim individuálně věnovat

Hlavní zjištění

- Převážná většina respondentů uvedla, že preferují školu ve VB,
- kvůli rovným příležitostem a nepřítomnosti rasismu a diskriminace;
- na Slovensku a v České republice byli vystavováni rasově motivované šikaně
- verbálními nadávkám ze strany neromských vrstevníků
- tělesným trestům ze strany učitelů;
- Rodiče oceňovali téměř úplnou absenci rasismu, diskriminace a anticiganismu v britském školství
- domnívali se, že šance jejich dětí na budoucí úspěch v životě jsou vyšší ve VB než na Slovensku či v ČR.

„Neexistuje oprávněný rozlišující důvod, kterým by bylo možno odůvodnit nepřiměřeně vysoké procento romských dětí za těchto okolností doporučených ke vzdělávání do základní školy praktické.“

Oficiální stanovisko veřejného ochránce práv
k výsledkům tematického šetření České
školní inspekce, duben 2010

Děkuji vám za pozornost